

Akademik Dil ve Edebiyat Dergisi

Journal of Academic Language and Literature

Cilt/Volume: 4, Sayı/Issue: 4, Aralık/December 2020

İ. Hakkı AKSOYAK

Prof. Dr., Ankara Hacı Bayram
Veli Üniversitesi / Türkiye
ismail.aksoyak@hbv.edu.tr

<https://orcid.org/0000-0003-4834-5254>

Abdurrahmân Nâcim Efendi ve *Hüviyyet-i Sübhânî ve Mâhiyyet-i İnsânî* Adlı Şerhi

*Abdurrahmân Nâcim Efendi and his Commentary titled
"Hüviyyet-i Sübhânî ve Mâhiyyet-i İnsânî"*

Araştırma Makalesi/Research Article

Geliş Tarihi/Received: 12.11.2020

Kabul Tarihi/Accepted: 21.12.2020

Yayın Tarihi/Published: 30.12.2020

Atıf/Citation

Aksoyak İ. Hakkı (2020). Abdurrahmân Nâcim Efendi ve *Hüviyyet-i Sübhânî ve Mâhiyyet-i İnsânî* Adlı Şerhi. *Akademik Dil ve Edebiyat Dergisi*, 4 (4), s. 1051-1068. DOI: 10.34083/akaded.825118.

Aksoyak İ. Hakkı (2020). Abdurrahmân Nâcim Efendi and his Commentary titled *Hüviyyet-i Sübhânî ve Mâhiyyet-i İnsânî*. *Journal of Academic Language and Literature*, 4 (4), p. 1051-1068. DOI: 10.34083/akaded.825118.

<https://doi.org/10.34083/akaded.825118>

Bu makale iThenticate programıyla taranmıştır.
This article was checked by iThenticate.

Öz

Abdurrahman Nâcim Efendi 19. yüzyıl şair ve bürokratlarından. Nâcim Efendi, bin sekiz yüz otuz üç yılında Süleymaniye’de dünyaya gelmiştir. Babası Süleymaniye eşrafından Mehmet Bey’dir. Nâcim Efendi, Süleymaniye ve Bağdat medreselerinde eğitim görüp icazetname almıştır. Daha sonra İstanbul kütüphaneleri müfettişliğine tayin oldu. Bir müddet Tunus ve Paris’te görev yaptıktan sonra Bayezid Rüşdi mektebi Farsça öğretmenliğine tayin olmuş, daha sonra da Vakayii Zabtiye gazetesi müdürlüğüne, İstanbul temyiz meclisi şubesi mümeyyizliğine tayin olundu. Sırası ile Bükâülaziz, Baalbek, Lâzkiye, Hasbiya, Cebele-i Edhemiye kaymakamlıklarını yaptıktan sonra Lüleburgas ve Edirne savcılığı yapmıştır. Şair görevleri neticesinde mütemayiz rütbesi, dördüncü rütbe Osmanî nişanı ve iftihar madalyası elde etmiştir. Nâcim Efendi, 1312/1895 yılında Harpu’da vefat etmiştir. Türkçe, Farsça, Arapça dillerini konuşup yazacak seviyede, Kürtçeyi de konuşacak seviyede bilmektedir. Nâcim Efendi, bu dillerde pek çok eser yazmıştır.

Bu eserlerden bir tanesi de bu çalışmanın konusu olan *Hüviyyet-i Sübhâni ve Mahiyyeti İnsânî*’dir. Eser, “Biz âyineyiz sûret-i lâhut-nümâyız/Biz mazhar-ı eltâf-ı Hudâ mest-i gedâyız.” matlalı gazelin şerhidir. Eser, Nâcim Efendi’nin el yazısı ile 1296/1878 yılında basılmıştır. Bu çalışmada adı geçen eserin çeviri yazı metnine yer verilecektir.

Anahtar sözcükler: : Nâcim Efendi, şerh, 19. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı.

Abstract

Abdurrahman Nâcim Efendi is one of the poets and bureaucrats of the 19th century. Nâcim Efendi was born in Süleymaniye in the year one thousand eight hundred and thirty-three. His father is Mehmet Bey from Suleymaniye notables. Nâcim Efendi studied in Suleymaniye and Baghdad madrasas and received a license. Later he was appointed as inspector of Istanbul libraries. After working in Tunisia and Paris for a while, Bayezid Rüşdi School was appointed as a Persian teacher, and later, as the director of Vakayii Zabtiye newspaper, and as the manager of the Istanbul appeals assembly branch. After serving as the district governors of Bükâülaziz, Baalbek, Lâzkiye, Hasbiya, Cebele-i Edhemiye respectively, he served as the prosecutor in Lüleburgas and Edirne. As a result of his duties as a poet, he was awarded the rank of permanent, the fourth rank Osmani medal and medal of honor. Nâcim Efendi died in Harpu in 1312/1895. He knows Turkish, Persian, Arabic at a level to speak and write, and to speak Kurdish. Nâcim Efendi has written many works in these languages.

One of these works is Hüviyyet-i Subhanî and Mahiyyeti İnsânî, which is the subject of this study. The work says, "We are the righteous, we are suraret-i lahut-nümây / We are mazhar-ı eltâf-ı Hudâ mest-i gedâ." It is the annotation of the matlalı gazelin. The work was printed in 1296/1878 with the handwriting of Nâcim Efendi. The translation text of the work mentioned in this study will be included.

Keywords: Nâcim Efendi, commentary, 19th-century classical Turkish literature.

1. Abdurrahmân Nâcim Efendi'nin Hayatı

Abdurrahmân Nâcim Efendi, Süleymaniye eşrafından Mehmed Bey'in oğludur. 1249/1833'te Süleymaniye'de doğdu. Süleymaniye ve Bağdad medreselerinde eğitim gördü ve icazetname aldı. 1278/1862'de İstanbul kütüphaneleri müfettişliğine tayin olundu. 1281/1863'te memur olarak Tunus'a gönderilen Haydar Efendi'nin maiyyetinde kâtip sıfatıyla Tunus'a gitti. Dönüşünden sonra III. Rütbe ile Paris'te Osmanlı Mektebi hocalığına, 1284/1868'de kütüphaneler müfettişliği ile beraber(BOA, HR. MKT, 0055600097) takvimhane düzeltmenliğine, daha sonra Bayezid Rüşdi Mektebi Farsça öğretmenliğine, *Vekayi-i Zabtiye* gazetesi müdürlüğüne, İstanbul temyiz meclisi şubesi mümeyyizliğine tayin olundu ve daha sonra azlolundu. Bükaülaziz, Baalbek, Lâzkiye, Hasbiya, Cebele-i Edhemiye kaymakamlığı ve Lüleburgas, Edirne savcı yardımcılıklarında ve Hudavendigâr, Halep istinaf yargıçlığında, Diyarbakır istinaf ceza dairesi ve daha sonra yine oranın bidayet mahkemesi birinci başkanlığında bulundu. 1306/1889'da azledildi. Beyrut, Adana istinaf savcılıklarına ve 1311/1894'te Elazığ istinaf mahkemesi ceza dairesi reisliğine atandı(BOA, BEO, 001148086058). Mütemayiz rütbesini, dördüncü rütbe Osmanî nişanını ve iftihar madalyasını elde etti. 1312/1895'te Harput'ta vefat etti.

Abdurrahman Nâcim Efendi'nin Türkçe, Arapça ve Farsça konuşup yazabilirdiği, Kürtçe de konuşabildiği bilinmektedir. Nâcim Efendi'nin basılan ve basılmayan eserleri şunlardır:

1. *Hüviyyet-i Sübhânî ve Mâhiyyet-i İnsânî*: "Biz âyineyiz sûret-i lâhut-nümâyız / Biz mazhar-ı eltâf-ı Hudâ, mest-i gedâyız" matlalı gazelinin şerhidir. Eser, kendi yazısıyla 1296/1878'de basıldı. Nadir bulunan bu risale yazmalarda "Abdurrahman Nacim, Hürriyet-i Sübhânî" şeklinde kayıtlıdır.

2. *El-erbaûn fi'l-erbaîn min-ehâdisi seyyidi'l-mürselîn*: Nesâyihe dair hadisleri içerir.

3. *Ahsenü'd-delâle ile'r-risâle*.

4. *Gülzâr-ı Edeb*: Türkçe, Arapça ve Farsça şiiirlerden seçmelerdir. 1309/1891'de Beyrut'ta basıldı.

5. *Râhnâme-i Diyarıbekir*: Manzum Farsça bir eserdir. 1302/1884'te yazılmıştır. İstanbul'dan Diyarbakır'a kadar menziller ve kasabaların mesafesini ve ahvalini anlatır. *Gülzâr-ı Edeb*'in sonunda bulunmaktadır.

6. *Hediyetü'l-ümem ve hulâsatü'l-hikem*: Eser politikan söz eden sekiz ciltten oluşur. Nâcim Efendi, eserin birinci cildini Türkçeye tercüme etmiştir.

7. *Nime'r-Refk*: Edebiyat ile ilgilidir.

8. *Safvetü'l-Kelâm*: Edebiyat ile ilgilidir. Nüzhet Efendi ile müşterekdir.

9. *Teshîlü't-Tahsil*: Nahve dairedir.

10. *Arazi ve Tapu nizamnâmelerinin Arapçaya tercemesi* (İnal 1988: 1059-1062).

2. *Hüviyyet-i Sübhânî ve Mâhiyyet-i İnsânî* Adlı Eserde Yer Alan Gazel ve Şerhi

Şairin *Hüviyyet-i Sübhânî ve Mahiyyet-i İnsânî* adlı risalesinde şerh ettiği gazelinin tamamı şöyledir:

mefûlü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ûlün

**Biz âyineyiz sûret-i lâhût-nümâyız
Biz mazhar-ı eltâf-ı Hudâ mest-i gedâyız**

**Zâhirde eger katre isek yemm-i kemâliz
Sûretde eger zerre isek şems-i Hudâ'yız**

**Gerçi beşeriz secde kırlar bize emlâk
Fermân-dih-i iklîm-i fenâ şâh-ı bekâyız**

**Sen sanma bizi ehl-i zemîn arş-ı muallâ
Mevrûs-ı pederdir bize biz ehl-i semâyız**

**Hep hoş görürüz kimseye ta'n eylemeyiz biz
Düşnâm degil âdetimiz ehl-i velâyız**

**Sofi degiliz mescid ü meyhâne-perestiz
Hayr ü şeri temyîz ederiz biz urefâyız**

**Kâ'im degiliz hesti-i mevhûm ile sâbit
Hâkim degiliz kimseye mahkûm-ı kazâyız**

**Yokdan gelemiz bunca sadâ bezm-i cihâne
Var mebdei bul dinle ki hep nagme sadâyız**

**Bakmazsa da ger lutf ile ol şâh-ı hakikat
Hep şükr ederiz bende-i bî-reyb ü riyâyız**

**Her hâlde şükrân ile sâbit-kademiz biz
Kelbiye degil meşrebimiz ehl-i vefâyız**

**Bu bezmde biz kesret ile halvet-nişiniz
Biz vahdetiyiz Nâcimi tevhîd-edâyız** (İbnü'l-Emin 1988: 1059).

HÜVİYYET-İ SÜBHÂNÎ VE MÂHİYYET-İ İNSÂNÎ

Huve'l-Hayyu'l-Kayyûm¹

Biz âyineyiz sûret-i lâhût-nümâyız

Biz mazhar-ı eltâf-ı Hudâ mest-i gedayız

Bu beytin birinci mısırâi “inne'llâhe halaka Âdeme alâ-sûretihi”² hadîs-i şerîfinin medlûlüne kinâyet ve ikinci mısırâi

Çi konem in muşt-ı hâk-râ meger beyâmuruz

Eser-i mefhûmuna delâletdir ve kâşif-i râz Lisân-ı Gayb-ı Şirâz'ın;

Türkân-ı Fârisî-gû bahşendegân-ı ömrend

Sâkî beşâretî dih pîrân-ı parsâ-râ³

beytinin meâli dahi bu haberin beşâretine güzel bir işârettir.

Zâhirde eger katre isek yemm-i kemâliz

Sûretde eger zerre isek şems-i hüdâyız

İşbu beyt âlem-i insâniyetin azametini ve Cenâb-ı Rabbü'l-erbâba olan mazhariyetini gösterir. Çünkü nefsü'l-emirde nutfe-i insânî bir katre-i ahkar ve mızga-i beşri-i hayvânî bir zerre-i kemter olduğu hâlde “ve-lekad kerremnâ benî Âdem”⁴ hilkat-i girân-bahâ-yı kerim-i İlâhîyi iktisâb ile mâni-i bedî ü beyânî cihetince bir bahr-ı pehnâ-yı marifet “ve⁵ innî câilun fi'l-ardi halîfeten”⁶ hitâb-ı müstetâb-ı tazîm-i nâ-binâ-yı nâ-mütenâhîyi ısgâ ile fermân-ı refî-i hilâfet-unvânı mûcibince bir şems-i hüdâ-yı hakikat olmuşdur.

Gerçi beşeriz secde kılar bizlere emlâk

Fermân-dih-i iklim-i fenâ şâh-ı bekâyız

¹ O daima diridir, bütün varlığın idaresini yürütendir. Bakara/255

² Allah, Âdem'i kendi sûretinde yarattı.

³ Farsça söyleyen güzeller, adamın ömrüne ömür katarlar Saki, zahit rintlere müjde ver Hafız Gazel/5

⁴ Biz Âdem oğullarını şerefli kıldık. Kuran, İsrâ/70.

⁵ Ayette “ve” yer almaz.

⁶ Ben yeryüzünde bir halife yaratacağım. Kuran, Bakara/30.

Meleklerin fermân-ı celilü'l-unvân-ı ilâhîye imtisâlen Ebûl-beşer Hazret-i Âdem aleyhi's-selâma olan ihtirâm ve secde eylemelerini ifhâm ile âdemin dahı kerîme-i "innâ mekkennâ lehu fi'l-ardi"⁷ mantûkunca hâkim-i rûy-ı zemîn ve câlis-i evreng-i temkîn ve hasîse⁸ "ve nefahtu fihi min rûhî"⁹ mûsdâkunca lâbis-i tâc-ı bekâ ve mâlik-i taht-ı yakîn olduğunu îmâ eder.

**Sen sanma bizi ehl-i zemîn arş-ı muallâ
Mevrûs-ı pederdir bize biz ehl-i semâyız**

"Sakfu'l-cenneti arşurrahmâni"¹⁰ medlûl-i şerîfince pederimiz Hazret-i Âdem aleyhi's-selâmdan mevrûs ve cennetin sakfı arş-ı rahmân ve bu mana Lisânu'l-gayb Hâfız-ı Şîrâzî'nin;

**Men melek bûdem ü Firdevs-i berîn câyem bûd
Âdem âverd ü bedîn deyr-i harâb âmâdem**

beytinden dahı müstebândır.

**Hep hoş görürüz kimseye ta'n eylemeyiz biz
Düşnâm degil âdetimiz ehl-i velâyız**

Hâtîme-i mechûl olmakla ehl-i sünnet ve cemâat indinde nass-ı İlâhî ile iblîs-i laîn gibi melûn u matrûd olmuş olanlardan ma-âdâ hiçbir ferd-i muayyen hakkında la'n u ta'n câyız olmadığına îmâ vü işâretidir.

**Sofi degiliz mescid ü meyhâne-perestiz
Hayr ü şeri temyîz ederiz biz urefâyız**

Âlemde efâl u ahvâlin hayr u şerri ve eşyânın hüsn ü kubhu şer'an veyahut aklen sâbit ü metîn olduğundan ve insân dahı maârif-i şerîyyeye ve nakliyye ve ulûm-ı fûnûn-ı akliyyenin şeref-i iktisâba kâbiliyeti mülâsebesiyle şerîf ü mûmtâz bir nev-i bedî bulunduğundan nîk ü bedin fark u temyîziyle mükellef olduğu gibi her bir eserin hâlık u müessir-i hakîkisi Cenâb-ı Hak olmakla ve her bir şeyin hakk u hulk itibâriyle iki nisbeti bulunmagla

**Harâbât-râ hem to izzet medâr
Ki ân nîz der mülk-i hak kişverîst**

⁷ Biz onu yeryüzünde güçlü kıldık. Kuran, Kehf/84.

⁸ Hâsis Kelimesinden sonraki kısım tam çıkmadığından okunamadı.

⁹ Ve ona ruhumdan üflediğim zaman. Kuran, Hicr/29.

¹⁰ Cennetin tavanı Rahman'ın arşıdır.

Beytinin me'âli vech ile cemî-i eşyâyı tazîm ve ihtirâm etmek vazîfe-i insâniyyetdir. “Ve izâ merrû bi'l-lagvi merrû kirâmen”¹¹ mantûk-ı celîle dahî bu âdâb-ı haseneye riâyete ahsen-i delâlet ve Hak'dan bize taallüme işâretidir.

**Kâ'im degiliz hesti-i mevhûm ile sâbit
Hâkim degiliz kimseye mahkûm-ı kazâyız**

Hakikat-i hâlde bizim vücûd u iktidârımız bir emr-i müsteâr ve zâtımızdan infikâki münâsebetiyle gayr-ı sâbit ü nâpâydar olduğundan ve kudret ü meşiyet-i hakîki ise de “el-hükmü li'llâhi'l-Vâhidi'l-Kahhâr”¹² fehvâsınca Cenâb-ı Hakk'a müstenid ü mahsûs olarak muktezâ-yı zâta ve mâ bi'z-zâtî lâ yenfekküani'z-zâtî¹³ kabîlinden bulunduğundan bizim vücûd-ı nâ-bûdumuz şübhesiz mevhûm u hâkim-i mutlâk Cenâb-ı Hayy u Kayyûm ve mâ-sivâullâhın cümlesi mahkûm-ı kazâ-yı mahtûm olduğu teslîm-kerde-i erbâb-ı rûsûm u ashâb-ı ulûmdur

**Yokdan gelemez bunca sadâ bezm-i cihâne
Var mebdei bul dinle ki hep nagme sadâyız**

Silsile-i kâ'inâtın ve bunca negamât u asvâtın mebde-i hakîkiye istinâdı ile anın kıdem ü varlığını ve ol mebdeinin mâsivâsı olan şuûnât u mümkinâtın vücûd u âdemleri müsâvî olup hâdis olduklarından bir vâcibü'l-vücûdun eser-i halk u tekvîni olduğunu isbât eder. Mısrâ :

Hâne-i bî-sûn' hâne sâz ki dîde

**Bakmazsa da ger lutf ile ol Şâh-ı hakîkat
Hep şükr ederiz bende-i bî-reyb ü riyâyız**

Cenâb-ı Rabb-ı izzet ile Resûl ve ûli'l-emre tâat ve her bir emr ü nehylerine inkiyâd u itaât cümle ubbâda farîza-i zimmet-i ubûdiyyet olduğu cihetle bendegân-ı hakîki indinde

**Âşikem ber-lutf u be-kahreş becid
Vîn aceb men âşık ve in her dü zıd**

¹¹ Faydasız boş bir şeyle karşılaştıkları zaman, vakar ve hoşgörü ile geçip gidenlerdir. Kuran, Furkan/72.

¹² Hüküm Kahhâr olan tek Allah'ındır.

¹³ Cevherinde olan şey özünden ayrılmaz

Müfâdınca lutf u kahr yeksân olup vazife-i ubûdiyyetleri her ne ise anın edâsıyla mükellef oldukları derk ü izân eylerler ve harf-i sultân-ı ceng bende-i hâlis u muhibb-i sâdıkları oldukları ecilden

Hâhî be-visâl-i gûş u hâhî be-firâk
Men fârigam ez-her dü merâ aşk-ı tû bes

Cemâl-i bâ-kemâlince mâ'il-i vasl u hicrân olmazlar

Her hâlde şükrân ile sâbit-kademiz biz
Kelbiye degil meşrebimiz ehl-i vefâyız

Nimet ü ihsân mukâbilinde küfrân edenlerin encâm-ı kâr nasîb ü kıymetleri husrân u hirmân olduğu ve tabasbus-ı kelbiyye ise seg-meşrebânın ahlâk-ı seyyie ve âdâb-ı reddiyyelerinden madûd bulunduğu cihetle andan tebâud ve tehâşî ile mücrimi muharrem sırasında saymayıp her hâlde sâbit-kadem-i râh-ı vefâ olanlar ve vezâif-i şükrâniyeti ifâ edenler ile hem-sohbet ü ülfet iki cihânda mûcib-i terakkî ve devâm-ı câh u hüner-kadr.

Devâm-ı devlet ender hak-şinâsiyet
Zevâl-i nimet ender nâ-sipâsiyet

Ve bu da “ed-dînü nasîhatün”¹⁴ hadîs-i şerifi medlûlünce büyük bir nasîhatdir.

Bu bezmde biz kesret ile halvet-nişiniz
Biz vahdetiyiz Nâcim-i tevhîd-edâyız

Ârif ü muvahhid olan zâtlar halk ile sohbet eyledikleri hâlden Hâk'dan gaflet etmezler. Rakîb-i karîb iken cemâl-i dil-dârı görüp nâ'il-i bezm-i huzûr u mest-i sahbâyı nûrun alâ-nûr olurlar. Sıfat-ı kâşifleri halvet-der-encümen ve sanat-ı mükâşefeleri her keşfi berîn olduğu zâhir ü rûşendir. Bu makâmda sâhib-i gülşen-i râz silsile-cünbân-ı nâz u niyâz olarak

Me-pors ez-men hadîs-i zülf-i pür-çîn
Mucünbânîd zencîr-i mecânîn

Buyurmuşdur “fes'elû ehle'z-zikri in kuntum ta'lemûn”¹⁵ cümleye râz-ı necât göstermiştir.

¹⁴ Din nasihattir

¹⁵ Eğer bilmiyorsanız ilim sahiplerine sorun. Kuran, Nahl/43.

**Huz mine'l-bahri'l-leâlî ve mine'l-ardi'z-zeheb
Akbili'l-hikme min-men kâlehâ yâ za'l-haseb¹⁶**

(Râkım u şârih ü nâzım Abdurrahmân Nâcim1296/1878)

Sonuç

Sonuç olarak 19.yüzyılın devlet adamlarından olan Abdurrahman Nâcim Efendi kendi yazdığı gazellerden bir tanesini şerh edip bu şerhe “*Hüviyyet-i Sübhânî ve Mâhiyyet-i İnsânî*” ismini vermiştir. Bu makalede Nâcim Efendi'nin hayatı ve eserleri hakkında bilgi verildikten sonra adı geçen şerhin çeviri yazı metni verilmiştir.

¹⁶ Denizden incileri al, topraktan altını Ey soy sop sahibi hikmeti söyleyene rağbet et.

Kaynakça

Abdurrahman Nâcim, *Hüviyyet-i Sübhânî ve Mâhiyyet-i İnsânî*. 1296/1878.

Aksoyak, İsmail Hakkı(2014). “NÂCİM, Abdurrahman Nâcim Efendi”. *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*. <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/nacim-abdurrahman-nacim-efendi> [Erişim Tarihi: 20.11.2020]

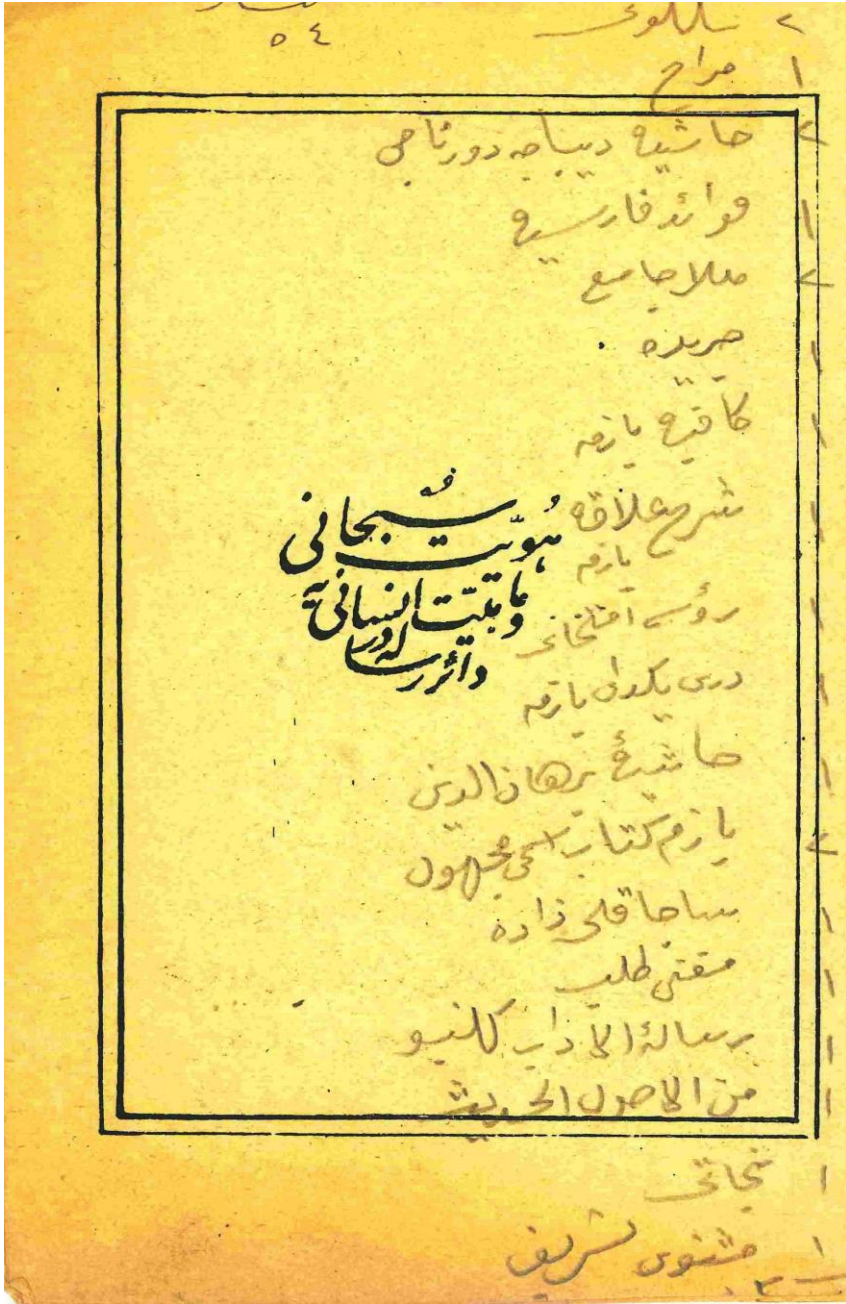
BOA, HR.MKT. 0055600097

BOA, BEO, 001148086058

İnal, İbnü'l-Emin Mahmud Kemal (1988). *Son Asır Türk Şairleri*. C. 3. İstanbul: Dergâh Yay.

Kurnaz, Cemal ve M. Tatçı (hızl.) (2003). *Bursalı Mehmed Tahir, Osmanlı Müellifleri*. C. 2. Ankara: Bizim Büro Yay.

Hûviyyet-i Sübhânî ve Mâhiyyet-i İnsânî (Tıpkıbasım)

هو الحى القسيوم

بز آينه يز صورت لاهوت نمايز
بز منظر الطاف خداشت كوايز

بو يتك بر بختى مصراعى ° ان اند خلق آدم على صورته ° حديث
شريفك مدلوله كناية و ايچنى مصراعى ° چه كيم اين مشت
خاكر امك با مرز مشن ° از شريفك مفهومه دلالت در و كا
رازان الفب شيرازك

تركان فارسى كو بخشه كان عمرند ساقى بشارتى د پيران پارا
بيتك عالمى د حقى بو خبرك بشارتته كوزل بر بشارتدر

ظا هرده اكر قطره ايسه ك يم كالز
صورته اكر فده ايسه ك شمس داييز

اشبويت عالم ان انيك عظمى و جناب رب الاربابه اولان
حضرتنى كو ستر چونكه نفس لامرده نطفه انانى بر قطره

۴۰

احقر و مضغه بشری حیوانی بر ذره کمتر اوله یعنی حالده و ولقد
کرتم بنی آدم ، خلقت کربنهای کریم الهی بی اکت اینده معنی به بیع
و بیایه جستجو بر بجه بنای معرفت ، و الی ج علی فی الارض خلیفه .
خطاب مستطاب تعظیم ناقصا ہی فی اصفا ایله فرمان رفیع خلافت فرمود
موجب بر شمس به ای حقیقت اولمشدر
کر چه بشیر ز سجده قید ز راه اطلاق
فرمانده تسلیم فاشاه بقایز
ملکوک فرمان جلیل العز ان الهی یا امت لا ابوالبشر حضرت آدم علیه السلام
له لان احترام و سجده ایلمدی بی اقسام ایله آدمک ضعیف کریمه ، انا کنت
له فی الارض ، منطوقه خجده حاکم روی زمین و جالس اورنگ تکلمین
و نطق فیمن روی مصدق لایستاج بقا و کانت تحت یقین اوله یعنی ایما ایدر
سجده بزی اهل زمین عرش صحلا
محرورث پدر در ذره بزا اهل سبایز

سقف بنامه عرش الرحمن مملوک شریفیچه پدر حضرت آدم علیه السلام
 مورد تخت استغنی عرش جهان و بومینی همان انبیا حافظ شیراز نیک
 من ملک بودم و فردوسی بین جایم بود آدم آورد بدین دیر خراب آبادم
 بتیذن و غمی مستباند

هب خوش کور ز کسبیه طعن ایلمیز بز
 دشنام و کل عادت ترا اهل و لایز

خاتم مجرای المذاهل سنت و جماعت عنده نفس الهی ایلمیز بعین
 کبی طعون و مطرد او شش او لاطردن ما عدا هیچ بر فرد معین
 حقه لعن و طعن جائز او لمدینه ایما و اشارت

صوفی دکل مسجد و میخانه پرستز
 خیر و شری تمیز ایدرز بز عرفایز

عالمه و انعام احواک خیر و شری و ایشیا نیک حسن و جمعی شریعا
 و یا خود عقلا ثابت و متین اوله تیذن و آن دخی معاد شریعه

و نظیر

و نقلیه و علوم و فنون عقلیه تک شرف اکتساب قابلیت طایفه سیدیه است
 و ممتاز بر نوع بدیع بولند فیض نیک و بد ذوق و تمیز طریقه مکلف
 اولدیندی کبی هر بر اثر تک خلق و مؤثر حقیقی جناب حق اولمغده
 و هر بر شیک حق و خلق اعتباریه ایکی نسبتی بولمغده
 خرابا ترا بهم تو غرت بدار که آن نیز در ملک حق کسورست
 بیتک ناله جلد جمع اشیا بی نظیم و احترام انیک ظیفه نمانینده و اذ انرا
 بالقبول و اگر راه منطبق حیا و حی آداب حسنه به عاریه احسن و لا و خدیره فیکله

قائم دکلر هستی موهوم ایله ثابت
 حاکم دکلر کسبه به محکوم قضایر

حقیقت حاله بزم وجود و اقدار بر برابر استوار و دانه زدن انفکاک
 مناسبید غیر ثابت پایدار اولدینغده و قدرت و شیت حقیقی ایله الحکم
 الواحد القهار، فخر اسیمه جناب حق مستند و مخصوص اولدینغده مقضایات
 و ما بالذات لاینفک عن الذات، بیلدن بولند فیض بزم وجود و بولدن

شبهه منزه بوم و حاکم مطلق جناب حق قیوم دما سوی التبرک
جودی محکوم قضای محترم اولد یعنی تسلیم کرده ارباب بوم و اصحاب علو مدر

یو قدن کله منزه بونجه صد ایزم جمانه

وارمده نر بول دکله که هب نغمه صد ایز

سند کاشانک و بونجه نجات و احوالک بید اخصی استناوی

انکه قدم و وارننی و اول مبد اک ما سوی اولاشنون و هکن تک

وجود و عدلی سوی اولوب صاوت اولد قلندن بر جوب الوجود

اثر خلق و تکوینی اولد یعنی اثبات ایدرع خانه بلضع خانه ساز که دین

باقرنده کر لطف اید اول شاه حقیقت

هب شکر ایدرز بنده باریب وریایز

جنابت عنایت اید رسول اولی الامر طاعت و هر برام و نیکرینه

انقیاد و طاعت جل جلاله فیضت عبود اولد یعنی جسته بنده کاش حقیقی عند نه

عاشقم بر لطف و بر قهرش کج وین عجب من عاشق و این هر دو صند

عاشق

مظاہرہ و تہنیت اولوب و تظیف عجم و تیلری ہر نہ ایسہ انک ادا سید
سکلف اولد قریبی دکن و اذغان ایلمر و صرف سلطان جغت
بندہ خالص و محبت صادق اولد قری اجدن
خواہی بحال کوشم خواہی بانی من فارغم از ہر دو مراغی نیش
جمال با کمالیہ مائل وصل و ہجران اولمزلر

ہر حالہ شکران ایلمہ تا بقدر مزہ بز
کلبیہ و کل مشہر ہز اہل و فایز

نعت واحسان مقابلہ کفران ایلمر تک انجام کار نصیب و قیامت
خران و حرمان اولد یعنی و تبصیر کلبیہ ایلمر سکت مشربانک
اخلاق سیتہ و آداب روتہ لر ندن مصدر و دیولند یعنی جہتہ ایلمر
تباعہ و شامشی ایلمر مجرم محرم ہر سندیہ صایموب ہر حالہ
تا بقدرم راہ و فنا اولمزلر و وظیف شکر ایلمر ایضا ایلمر
ہم صحت و الفت ایلمر جہانہ ہر وجہ ترقی و دوام جاہ و شرف

دوام دولت اندر حق شناسیت زوال نعمت اندر ناسپیت
 و بوده ، الدین النصیحه ما حدیث شریفی دلو پنج بویک بر نصیحه در

بو برنده بز کثرت ایله خلوه نشینز

بز و حدتی بز ناجم توحید او ایرز

عارف و موحد اولان ذات لخلق ایله صحت ایله کلمی حلاله حقان

غفلت ایتمز لر قیبه تیب ایکن جمال لاری کوروب نائل بزیم

حضور دست صهبنا نور علی نور او نور لر صفت کاشف لری خلوت

مدانجن ، و صنعت مکاشف لری هر کشفی اکفشی بزین اولدی نظمی

وروشندر بو مقایده صاب کاشن از سلسله حبان ناز و نیاز اولدی

میرس از من حدیث لایف پمین مجنا نیدز بخیر مجبانین

بیورشد و ماونی فاسلو ابل الذکر ان کنتم لاتعلمون جمله یراوتجا کوسر مشدر

خدمن الجواللالی و من الارض الذریب واقبل المحکم من قالها یا اذ احب

ارتقی ، قدم اینجار سید و سر شکت ، و اسلام

راحم و سارج و ماظم
 عبدالرحمن ناظم
 عمی عمه